

PĂRINȚII ȘI CONSILIEREA PROFESIONALĂ

Prof.univ.dr.ing.Tiberiu Macarie, ing.Gabriela MACARIE
Universitatea din Pitești

Abstract

The parenting job is one of the most spread jobs around the world. It exists since the beginning of time and it will continue to exist as long as the world will exist. Most of the adults become parents, but how many of them have the necessary training for this job? How many parents fail in the process of educating their children? How many of them succeed in this process? What kind of behaviour should we make use of in order to succeed in this work that requires such a tremendous responsibility? When and how we train ourselves to become efficient parents? What school should we attend in order to become so? There is a set of questions, to which we can add many more, that we try to answer to in the following article.

The key words: parents, children, education, communication, listening.

Rezumat

Profesia de "părinte de copii" este una dintre cele mai răspândite profesii din lume. Ea există "*de când lumea*" și va exista atâta timp cât va exista lumea. Majoritatea adulților devin părinți, dar câți dintre aceștia au pregătirea necesară acestei "profesii"? Câți dintre părinți eșuează în procesul de educare a propriilor copii? Câți dintre părinți reușesc în acest proces? Ce comportament trebuie folosit pentru a reuși în această muncă, de o deosebită responsabilitate? Când și cum ne instruiem pentru a deveni "*părinți eficienți*"? Ce școală trebuie urmată în acest sens? Iată un set de întrebări, alături de care pot fi atașate multe altele, la care se încearcă să se dea răspunsuri posibile, în cele ce urmează.

Cuvinte cheie: părinți, copii, educație, comunicare, ascultare.

1. Introducere

Părinții sunt primii consilieri profesionali ai copiilor lor. Fiecare părinte se gândește, mai devreme sau mai târziu, la cariera profesională a copiilor săi și acționează, după posibilități, în consecință.

Familia este o entitate umană specifică, între ai cărei membri se stabilesc multiple relații funcționale de ajutor, de colaborare, de comunicare, având un înalt grad de afectivitate și emotivitate.

În familiile în care aceste relații converg spre un scop comun, al reușitei tuturor membrilor săi, în conformitate cu aspirațiile fiecăruia, se poate afirma că relațiile respective urmează un parcurs normal, după o evoluție firească. Realizările familiei constituie rezultatul activităților tuturor membrilor săi, rolul părinților fiind totuși hotărâtor. Cooperarea între membrii familiei, între părinți și copii depinde de comunicarea internă dintre aceștia. Scopul unei activități educaționale de succes este acela

de a asigura copiilor deplina lor realizare profesională și personală, în conformitate cu așteptările lor, cu aptitudinile lor native, corelate cu cererea profesională existentă pe piața muncii.

2. Cum comunicăm în familie ?

Comunicarea din interiorul familiei, dintre membrii ei, asigură o coordonare eficientă în scopul realizării obiectivelor propuse și contribuie la crearea unui climat de încredere între toți membrii familiei.

Pentru punerea în concordanță a sarcinilor parțiale ale fiecărui membru al familiei, în vederea atingerii scopului comun, pentru luarea unor decizii care să corespundă situațiilor concrete întâlnite, **este necesară prezența unui flux ascendent și descendent** de comunicări de mesaje și transmiteri de informații.

Fluxul descendent de mesaje se apreciază a fi acela de la părinți către copii și el joacă rolul cel mai important în ceea ce privește reușita îndeplinirii obiectivelor propuse a fi realizate de către membrii familiei. Calitatea mesajului, conținutul acestuia, gradul său de emotivitate, momentul transmiterii sale, modul în care este recepționat și gradul de interes pe care acesta îl are pentru receptor (în acest caz - copilul), toate au rolul lor specific în eficiența mesajului transmis. Auzim de *familii reușite*, de familii ai căror copii practică o cariera profesională de succes și nu putem să nu recunoaștem că, în cele mai multe cazuri, acesta este rezultatul unui proces complex de comunicare reușită între toți membrii familiei.. Desigur că totdeauna sunt și excepții, dar regula generală poate fi regăsită în majoritatea cazurilor.

Fluxul ascendent de mesaje definește fluxul de comunicări de la copii către părinți. Acesta are, aparent , un rol mai puțin important în reușita membrilor familiei. În realitate acest flux joacă *un rol la fel de important* ca și fluxul descendent de mesaje și trebuie analizat ca atare.

Dacă fluxul de mesaje descendent se poate caracteriza printr-o oarecare stabilitate și uniformizare parentală, fluxul ascendent se caracterizează printr-o mobilitate deosebită, atât în conținut cât și ca frecvență și perseverență, datorită dinamicii vârstei copilului.

Fluxul orizontal de mesaje privind educarea și creșterea copiilor se întâlnește fie între părinții aceleiași familii sau între părinți din familii diferite, care au copii de vârste apropiate și preocupări comune. Acest tip de mesaje se concentrează pe schimbul de păreri privind metodele, mijloacele, experiențele trăite și rezultatele activității de educare a propriilor copii. Sinceritatea acestor mesaje se bazează pe gradul de încredere existent între părinții implicați în acest proces. Există și un flux orizontal de mesaje între copiii aceleiași familii sau între copii de vârste și preocupări asemănătoare. Acest flux se poate intersecta prin conținut cu mesajele orizontale transmise între părinți (aceasta fiind o situație favorabilă în familie) sau pot avea un conținut alt față de mesajele primite de la părinți. Uneori acest ultim gen de mesaje sunt ascunse părinților, depinzând numai de abilitatea acestora să le afle și să le descifreze.

3. Ce înseamnă comunicare reușită între toți membrii familiei?

Cum se poate ajunge la acea comunicare între membrii unei familii, încât toți să se bucure de reușită? Sunt părinții pregătiți pentru o comunicare eficientă, care să conducă la reușita personală și profesională a copiilor lor ? Răspunsul este greu de dat, atât prin amploarea sa cât și prin diversitatea cazurilor....

Desigur că educația joacă un rol hotărâtor în pregătirea copiilor pentru viață, pentru alegerea și desfășurarea unei cariere profesionale, aducătoare de mulțumire materială și spirituală, corespunzătoare așteptărilor lor. Această educație se face în familie, în școală, în societate, permanent, fără restricții de timp și spațiu.

În cele ce urmează sunt prezentate modalități de educare și formare a părinților, de autoeducare a lor, pentru ca ei să deprindă și să aplice acele abilități de comunicare care să permită reușita demersului lor în viață, care este, de cele mai multe ori, dată de reușita profesională și personală a copiilor lor.

Instruirea părinților în vederea adaptării mesajului lor către copii, în funcție de evoluția și necesitățile acestora, este necesară și se poate realiza în moduri diferite.

În conceperea unui program de instruire a părinților trebuie avute în vedere toate aspectele vieții de zi cu zi, din familie, pornind de la beneficiarii educației, care sunt copiii, de la nivelul lor de vârstă și înțelegere, de la preocupările lor cotidiene, în perspectiva devenirii lor. Pentru ca procesul de educare a copiilor să aibă șanse mai mari de reușită trebuie ca mesajele comunicate verbal sau nonverbal să fie transmise cu dragoste, cu blândețe, fără grabă, cu un limbaj cât mai pe înțelesul lor. Mesajele importante trebuie să fie transmise cu o fermitate controlată, plină de tact și căldură, astfel încât copilul să înțeleagă că, prin ceea ce i se cere sau i se recomandă, el poate realiza un anumit lucru, care-i este util în timp. "Părinții eficienți" în educație sunt cei care dovedesc multă capacitate de ascultare a propriilor copii, care au răbdarea să înțeleagă toate problemele pe care copiii le au pe diferitele paliere de vârstă. Ascultându-și proprii copii un părinte le poate cunoaște problemele, ia cunoștință de frământările lor și poate astfel să construiască o "*tehnologie*" de educație adecvată. Se știe că procesul de "*ascultare*" a celui alt este dificil, iar în postura de părinte este procesul respectiv este și mai dificil. Ascultarea copilului, a mesajelor sale, înțelegerea acestora de către părinți este extrem de importantă în familie. Ascultarea fluxului ascendent de mesaje, trimise de către copii spre părinți, este foarte utilă acestora din urmă pentru a stabili direcțiile de acțiune în procesul de educație. Neascultarea mesajelor de acest gen, din motive conjuncturale sau din obișnuință, face ca părinții să fie lipsiți de o foarte eficientă și bogată sursă de inspirație în educație. Necunoașterea dorințelor sau trebuințelor copiilor și neimplicarea părinților în rezolvarea lor favorizează apariția "*rupturilor*" sau, mai rău, a "*blocajelor*" în procesul de comunicare părinți-copii. Părinții au sau ar trebui să aibă, mai mult decât copiii, experiența și știința întreținerii unui proces de comunicare permanent cu proprii copii.

Psihologul american Thomas GORDON definește în cărțile sale "*părinții eficienți*" ca fiind aceia ai căror copii au reușită deplină, fără a fi foarte autoritari cu ei, fără a-i pedepsi, ajutându-i să-și contureze propria personalitate și să-și asume răspunderea asupra tuturor acțiunilor întreprinse. Astfel de părinți "*au știința*" stabilirii unor relații de comunicare eficiente cu copiii lor, știu să-i "*asculte activ*", au tactul și perseverența de a-i supraveghea permanent și a le sugera, discret, direcțiile de acțiune benefice pentru formarea lor personală și profesională. Astfel de părinți știu să se facă ascultați, fără "*a bate cu pumnul în masă*", fără a ridica vocea, fără a oferi recompense materiale pentru a imprima copiilor o anumită cale de urmat.

O "*armă*" întotdeauna eficientă, pe care părinții o au la îndemână pentru a avea reușită în educația propriilor copii este **zâmbetul**. Acesta n-ar trebui să lipsească de pe fața părinților nici un moment, atâta timp cât se află alături de copii, chiar atunci când nu vorbesc, chiar în momentele în care nu fac schimburi de idei. Zâmbetul deschide sufletul, zâmbetul favorizează comunicarea, încrederea, și are efecte imediate, favorabile procesului de educație eficient. Este greu să zâmbim tot timpul? La început poate părea dificil, dar, în timp zâmbetul poate deveni obișnuință, el poate fi păstrat fără efort și efectele benefice pe care el le induce se văd imediat atât la părinți cât și la copii.

Este recomandat ca, la intrarea în casă, părinții "*să lase la ușă*" problemele specifice de serviciu și să se dedice integral familiei, muncii de educație a copiilor. Aceasta ar fi una din căile de reușită în procesul de educație în familie, aceasta este o cale sigură de apropiere dintre părinți, dintre părinți și copii. Este dificil de procedat astfel? Cu siguranță "*DA*", deoarece problemele economice și sociale cu care se confruntă adulții sunt permanente, prezente, în continuă schimbare, iar copiii sunt ultimii vinovați de acest fapt.

De multe ori părinții, datorită problemelor cotidiene de viață, datorită educației primite, a propriilor frustrări și experiențe, sub presiunea schimbărilor permanente care apar în plan profesional,

tehnologic și social nu dispun de liniștea necesară, de timpul pe care ar trebui să-l afecteze pentru educația copiilor lor, astfel încât acest proces fie că este incomplet și inadecvat, fie că nu este, pur și simplu. Realitatea arată numeroase cazuri de *eșecuri educative*, care au implicații nu numai în plan personal sau familial, ci și în plan social, cu consecințe negative asupra unor grupuri sociale mai mari sau mai mici. Ce este de făcut? Răspunsuri care să dea soluții miraculoase nu există, dar pot fi indicate câteva direcții de acțiune, de îndreptare a unor astfel de cazuri. Indiferent care ar fi situația reală a părinților, oricât de ocupați ar fi aceștia, un minim de timp trebuie să-l acorde familiei și în special copiilor. Nu este suficient să aibă condițiile materiale asigurate; copiii simt nevoia implicării părinților, până la o limită, în viața lor, au nevoie de consultare privind experiențele trăite în familie, școală sau societate, doresc împărtășirea gândurilor și speranțelor lor celor apropiați, vor să știe că sunt priviți, apreciați și iubiți și că, la nevoie, au în familie un punct de sprijin sigur și permanent. Aceste stări sunt realități de neocolit, de care trebuie să țină seama părinții, pentru a avea reușită în procesul de educație al copiilor, în procesul, evident necesar, de consiliere în vederea alegerii viitoarei cariere profesionale.

Schimbările tehnologice generate de Internet, televiziune, telefonie mobilă, etc., influențează și în bine și în rău, comunicarea dintre membrii familiei. Putem vorbi de avantaje legate de viteza de comunicare, de independența de timp și spațiu în comunicare, avantaje care sunt, evident, importante din punct de vedere cantitativ și calitativ, dar toate, reduc semnificativ caracterul emoțional și afectiv al comunicării. Putem vorbi, de asemenea, de schimbarea de comportament a tinerei generații și a generațiilor în formare, influențate, toate, de utilizarea noilor calculatoare personale, de la vârste tot mai mici. Adolescenții și copiii încep să aplice în gândire tot mai mult logica calculatorului, care nu lasă loc de interpretări, de variante multiple de răspunsuri, este logica de "alb" sau "negru", culoarea "gri" fiind lipsă în gândire și comunicare. Ei adoptă un comportament identic, rigid, comunică asemănător, prin "DA" sau "NU", neexistând variante de genul "să mai vedem..." sau "poate că este altceva...". Tinerii știu mai bine ce vor și vor să obțină mai repede ceea ce vor, totul, dacă se poate, imediat. Aceasta constituie, să recunoaștem, partea bună a lucrurilor. Partea de întrebări, de dileme, se pare că se reduce pe zi ce trece, afectând negativ flexibilitatea lor spre diversitatea care ne înconjoară, spre cunoaștere în general, spre afectivitate și disponibilitate pentru cei din jur. Adesea auzim părinți spunând: "*pe vremea mea*" lucrurile erau altfel...Ce semnificație are o astfel de exprimare? Regret și recunoașterea unor stări de fapt trecute? Încercare de adaptare la noi realități?

Avem disponibilitatea, ca părinți, să ne adaptăm la schimbările rapide din societate, pentru a fi în pas cu copiii ? Știm că cei care se adaptează mult mai repede la schimbare sunt copiii ? Ce trebuie făcut. ? Ce este bine ? Ce este rău ?

Se pare că educația din familie și din școală, care formează și cultivă la copii autodisciplina, autocontrolul și spiritul de inițiativă generează formarea timpurie a unor caractere care devin responsabile de propriile acțiuni și decizii, care câștigă încredere în forțele proprii. Astfel de caractere se cunosc foarte bine, își știu limitele maxime și minime și obțin, datorită unui astfel de comportament, reușită personală, profesională și socială deplină. Cum se acționează pentru aceasta ? Cum procedează părinții ? Ce trebuie făcut pentru a modifica comportamentul copiilor, fără a folosi pedepsirea acestora și fără a le acorda recompense nejustificate prin ceea ce fac ? Ar fi utilă o "*școală pentru părinți*" ?

4. Ce trebuie învățat la "*școala pentru părinți*" ?

Din nou trebuie să specificăm faptul că nu există o metodă panaceu de răspuns la astfel de întrebări, de indicat căi sigure de acțiune, de urmat o anumite cale. De aici reiese dificultatea meseriei de "*părinte de succes*", ai căror copii reușesc în viață, construindu-și cariere personale și profesionale de succes. De aici rezultă necesitatea "*educării părinților*" în sensul schimbării obișnuințelor lor imediate, de a da sfaturi sau de a impune copiilor propriile păreri și experiențe trăite până la un moment dat. De aici rezultă faptul că "*o școală pentru părinți*" este totdeauna necesară și oricând binevenită, deoarece "*meseria de părinte*" nu se învață, încă, în școala tradițională.

Totuși un început trebuie să existe și acesta este legat de comunicarea permanentă a părinților cu copii. Părinții trebuie să-și cunoască copii, dacă se poate cu obiectivitate și detașare. Trebuie să le cunoască abilitățile, limitele, așteptările și dorințele lor, grupul de prieteni, preocupările acestora. Trebuie arătat ceea ce trebuie făcut sau ceea ce nu trebuie făcut, cu tact, cu răbdare, cu perseverență, în momentele potrivite, cu aparentă detașare a părintelui, *sugerându-i-se copilului că el este cel care alege și decide dintre mai multele variante posibile indicate de părinte*. Se lasă copilului posibilitatea luării deciziei și a asumării răspunderii asupra faptelor sale. Se cultivă, se educă și se formează astfel necesarul "*autocontrol*" pentru tot ceea ce acesta întreprinde și construiește.

Impunerea de către părinte a propriilor păreri, încercarea de repetare prin copii a propriilor experiențe de viață, toate pornite, evident, din bună intenție, pot duce la eșecuri în educație, uneori foarte grave. Rareori astfel de "metode" duc la rezultatele dorite, fie de părinți, fie de copii.

Relațiile dintre părinți și copii au un caracter complex, fiind influențate de nivelul de educație și cultură al părinților, de starea lor socială, de tradițiile existente în familie și societate, de caracterul părinților și coeziunea dintre ei. Clasicul "*conflict între generații*" este dificil de evitat în relația părinte-copil, iar cauzele lui sunt generate de evoluția societății, de schimbările care intervin în timp între două generații, legate de schimbările materiale și de mentalitate care sunt firești și de neevitat. Arta de a diminua acest conflict latent sau de a-l elimina ține de modalitățile concrete pe care fiecare părinte le utilizează. Șansa cea mai mare de reușită este asigurată de folosirea unor metode ascultare activă, de sugerare, de influențare a copilului, prin evidențierea frecventă a aptitudinilor sale pozitive, a reușitelor sale, a dezvoltării unei gândiri pozitive, care să-l ajute pe copil să capete încredere în forțele sale. A-i reaminti permanent greșelile, unele inevitabile, făcute în diverse ocazii, lipsa de experiență, lipsa de ascultare a sfaturilor părintești, toate constituie factori perturbatori, care inhibă dezvoltarea psihică, uneori și fizică, a copilului sau adolescentului.

Experiențele trăite "*pe propria piele*" sunt cele mai convingătoare și credibile argumente pentru formarea personalității tinerilor. În urma unor astfel de experiențe, bune sau rele, se formează caracterul și felul de a fi al tinerilor, modul lor de acțiune și felul în care manifestă respect sau lipsă de respect pentru valori tradiționale din familie și societate. Rolul părinților poate deveni important prin dialogul avut cu copilul, după ce acesta trece prin astfel de experiențe. Pentru aceasta părinții trebuie să fie buni "*ascultători*", să aibă răbdarea necesară în fața copilului, să aplice ascultarea activă, să fie interesați de cele întâmplate, deoarece copilul simte nevoia să comunice experiențele trăite, "*să se descarce*" unei persoane apropiate, iar persoana cea mai apropiată, ar trebui să fie, evident, părintele. Nu întâmplător există sintagma "*Vai de părinții care nu ascultă de copii !*", înțelegând prin aceasta tocmai neînțelegerea de către părinți a nevoii pe care o au copiii de a le fi ascultate problemele lor, despre necesitatea, uneori acută, de a primi răspunsuri la întrebările și dilemele care-i frământă, toate foarte firești în devenirea lor.

5. Concluzii

Meseria de părinte și munca depusă de acesta pentru educarea copiilor poate fi asemănată cu aceea a unui artist care vrea să realizeze o operă valoroasă și durabilă în timp. Pentru atingerea unui astfel de obiectiv artistul lucrează asupra materialului brut folosit, dându-i forma și culoarea dorită, șlefuiindu-l în locurile necesare, concentrându-se asupra sa permanent și cu maximum de intensitate.

Părintele "artist" modelează, prin educația aplicată copiilor, formarea acestora ca adulți de succes, care să atingă performanțele dorite în familie și societate. Desigur că obținerea unor astfel de performanțe este dorită în orice familie, dar reușitele nu aparțin tuturor. Diferențele apar din cauza nivelului de pregătire pe care părinții îl ating în "*școala pentru părinți*" și de greutatea diplomei de absolvire obținute la această școală, deocamdată, ipotetică.

6.Bibliografie:

- [1]. Acker V.,Inzirillo C., Lefebvre B.,-Cum să-ți ajuți copilul?, Editura Teora, București,2004,ISBN 973-20-0956-X.
- [2]. Gordon T.,-Relations efficaces, Le jour, editeur, 2002,Paris, ISBN-2-8904-4719-7
- [3]. Gordon T.,-Parents efficaces, une autre ecoute de l'enfant, reedition, Marabout, Paris, 2000.
- [4]. Macarie T.,-Notițe de curs, Educație tehnologică și metodică, Universitatea din Pitești, 2005.
- [5]. Program Socrates/Grundtvig 1-School of Intergenerational Communication „Scool for parents”, 2005-2007.